

Nr 157.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående avskrivning av kapitalinvesteringar i Svenska skifferoljeaktiebolaget; given Stockholms slott den 3 mars 1944.

Kungl. Maj:t vill härmed, under åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över handelsärenden för denna dag, föreslå riksdagen att bifalla de förslag, om vilkas avlåtande till riksdagen föredraganden hemställt.

GUSTAF.

Fritiof Domö.

Utdrag av protokollet över handelsärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 3 mars 1944.

Närvarande:

Statsministern HANSSON, ministern för utrikes ärendena GÜNTHER, statsråden WIGFORSS, MÖLLER, SKÖLD, ERIKSSON, QUENSEL, BERGQUIST, BAGGE, ANDERSSON, DOMÖ, ROSANDER, GJÖRES, EWERLÖF, RUBBESTAD.

Efter gemensam beredning med cheferna för försvars-, finans-, handels- och folkhushållningsdepartementen anmäler statsrådet Domö uppkommen fråga om *avskrivning av statens kapitalinvesteringar i Svenska skifferoljeaktiebolaget* samt anför därvid följande.

Svenska skifferoljeaktiebolaget bildades i januari 1941 med ett aktiekapital av 15 000 000 kronor, varav staten tecknade 14 999 400 kronor. År 1942 ökades aktiekapitalet med 11 000 000 kronor till 26 000 000 kronor. Ökningen finansierades med ett statsanslag å motsvarande belopp. Bolagets verksamhet var ursprungligen endast förlagd till Kvarntorp i Ekeby socken av Örebro län. Jämlikt medgivande av 1943 års riksdag (r. skr. nr 49) har emellertid flot-tans skifferoljeverk å Kinnekulle genom beslut den 17 juni 1943 av Kungl. Maj:t överförts till bolaget. Då bolaget såsom likvid för Kinnekulleverkets tillgångar, vilka vid tiden för övertagandet — den 1 juli 1943 — voro upp-

förda i statsräkenskaperna med ett värde av 3 239 059 kronor 95 öre, till statsverket haft att utgiva aktier i bolaget å nominellt 3 200 000 kronor, utgör bolagets aktiekapital alltså för närvarande 29 200 000 kronor. Framhållas må tillika, att i samband med denna överlåtelse försvarsväsendets fastighetsfond: marinförvaltningens delfond och fonden för förslag till statsverket nedskrivits med tillhoppa nyssnämnda belopp 3 239 059 kronor 95 öre samt fonden för statens aktier tillgodoförts samma belopp. Enligt statsräkenskaperna är alltså tillgångsvärdet å statens aktier i bolaget 29 238 459 kronor 95 öre.

1943 års riksdag har jämväl (r. skr. nr 49) för ytterligare utbyggande av anläggningarna vid Kvarntorp och å Kinnekulle såsom lån till Svenska skifferoljeaktiebolaget å tilläggsstat till riksstaten för budgetåret 1942/43 å kapitalbudgeten under fonden för låneunderstöd anvisat ett reservationsanslag å 25 600 000 kronor. Genom beslut den 12 mars 1943 har Kungl. Maj:t såsom villkor och bestämmelser för lånets åtnjutande föreskrivit, att utbetalningen av lånet skall ske i den mån medel för anläggningarnas utförande erfordras och med belopp varje gång som statskontoret efter framställning av bolaget bestämmer, att å lyftat lånebelopp skall erläggas tre procent årlig ränta från lyftningsdagen samt att lånet skall vara betalbart vid anfordran.

Genom beslut den 21 maj 1943 uppdrog Kungl. Maj:t åt tillförordnade byråchefen i riksräkenskapsverket C. A. Murray och direktören i Stockholms enskilda bank G. Engfors att dels till omprövning upptaga frågan angående uppkomna merkostnader för anläggningarna vid skifferoljeverket å Kinnekulle m. m. samt angående prissättning å skifferolja dels ock inkomma med de förslag i ämnet, som kunde befinnas påkallade.

Sedan Murray och Engfors fullgjort det sålunda meddelade uppdraget, hava de redovisat resultatet av sin utredning i en den 12 oktober 1943 dagtecknad skrivelse.

I fråga om anläggningskostnaderna vid flottans skifferoljeverk å Kinnekulle ha utredningsmännen hänvisat till en av marinförvaltningen i samråd med riksräkenskapsverket, egnahemsstyrelsen och styrelsen för Svenska skifferoljeaktiebolaget den 11 juni 1943 avgiven skrivelse rörande överförandet av skifferoljeverkets anläggningar till bolaget, vilken skrivelse legat till grund för Kungl. Maj:ts den 17 juni 1943 i ämnet meddelade beslut. Vidare ha utredningsmännen beträffande uppkomna merkostnader för nämnda anläggningar hänvisat till ett härom av riksräkenskapsverket den 12 oktober 1943 avgivet utlåtande. Rörande anläggningskostnaderna för bolagets anläggningar i Kvarntorp ha utredningsmännen hänvisat till en vid deras skrivelse fogad, av bolagets verkställande direktör Claes Gejrot upprättad promemoria med tillhörande specifikationer och sammanställning över dessa kostnader.

Av promemorian jämte därtill hörande handlingar framgår, bland annat, att — oaktat de anläggningar i Kvarntorp, till vilkas utförande medel av riksdagen anvisats i form av aktieteckning, därvid kostnadsberäknats till 22 000 000 kronor, medan återstoden av aktiekapitalet eller 4 000 000 kronor

avsetts som driftkapital — dessa anläggningar kostat 35 058 158 kronor 89 öre, medan som driftkapital använts ett belopp av 945 080 kronor 95 öre, att årsproduktionen av olja vid anläggningarna, vilken i samband med nämnda medelsanvisningar beräknats till 28 000 m³, numera kan uppskattas till 37 000 m³ samt att följaktligen anläggningskostnaderna per årsm³ olja stigit från ett ursprungligen beräknat belopp av 785 kronor till omkring 948 kronor. I promemorian lämnas därjämte en redogörelse för anledningarna till de sålunda uppkomna kostnadsökningarna.

Erinras må i detta sammanhang, att i bolagets balansräkning per den 30 juni 1943 nyssnämnda anläggningar jämte vissa för det såsom driftkapital använda beloppet anskaffade tillgångar efter verkställda avskrivningar upptagits till ett värde av 28 778 180 kronor 78 öre. Ökas detta belopp med 3 239 059 kronor 95 öre, utgörande beräknade värdet samma dag av Kinnekulleverkets å bolaget överförda tillgångar, erhålles ett värde å samtliga bolagets anläggningar den 1 juli 1943 av 32 017 240 kronor 73 öre. I balansräkningen har såsom balanserad förlust redovisats ett belopp av 332 159 kronor 27 öre.

Utredningsmännen ha för egen del anfört följande.

Vid skifferoljeverket å Kinnekulle har driftkostnaden, varmed i fortsättningen menas total framställningskostnad exklusive räntor och avskrivningar, enligt verkets industribokföring under budgetåret 1942/43 utgjort 436 kronor per m³. Vissa kostnader synas därvid ej ha blivit beaktade. Den verkliga kostnaden torde ha legat mellan 450 och 500 kronor per m³ i genomsnitt för tillverkade oljor, inklusive lätt olja och gasbensin. Stegringen gentemot vad man tidigare räknat med beror dels på ökade kostnader för reparationer och underhåll och dels på att den med orsten starkt bemängda skiffern varit mindre lämplig för oljeutvinning. Bolagets avsikt är emellertid att övergå till underjordsbrytning för att få fram en skiffer, som bättre lämpar sig för tillverkningen. Härigenom och genom en allmän intensifiering av driften beräknar bolaget att från våren 1944 komma upp i en årsproduktion vid Kinnekulleverket av 11 000 m³ utan att mera betydande ytterligare nyinvesteringar skola behöva göras. Driftkostnaderna väntas då, efter vad man inom bolaget beräknar, komma att nedgå till 250 à 300 kronor per m³.

Driftkostnaderna vid bolagets anläggningar i Kvarntorp under räkenskapsåret 1942/43 framgå av följande sammanställning (beloppen angivas i 1 000-tal kronor):

	$\frac{1}{7}$ 1942— $\frac{26}{2}$ 1943	$\frac{1}{3}$ 1943— $\frac{30}{6}$ 1943	$\frac{1}{7}$ 1942— $\frac{30}{6}$ 1943
Bokförd total tillverkningskostnad	5 105	4 830	9 935
Häri ingående debiterade räntor	604	303	907
Häri ingående debiterade avskrivningar	991	1 595	619 922
Kvarstår	3 510	3,908	7 418
Försäljningsvärde av svavel	612	673	1 285
Försäljningsvärde av diverse	72	684 68	741 140
Kvarstår å oljan belöpande kostnader	2 826	3 167	5 993
Tillverkad kvantitet olja av förekommande slag m ³	16 250	12 653	28 903
Driftkostnad per m ³ (exkl. räntor och avskrivningar) kronor	174	250	207

Bokslutet den 28 februari 1943 gjordes för interna syften, närmast med tanke på att den sista av de från början planerade ugnarna blev färdig att tagas i bruk den 6 mars 1943, och genomarbetades ej i detalj. Sannolikt ha vissa kostnader därför ej blivit medtagna utan i stället kommit att drabba den senare perioden. Det fel, som därigenom uppstått, torde emellertid ej vara av nämnvärd storleksordning. Den kostnadsökning mellan de två perioderna, som tabellen utvisar, utgör saldoot av förändringar på en mängd punkter. Mellan de två perioderna ha reparations- och underhållskostnaderna för ugnarna och transportbilarna ökats med i det närmaste lika mycket som driftkostnaderna i sin helhet, eller med 70 kronor per m³. Vid bedömningen av denna siffra får hänsyn tagas till att vissa justeringar av anläggningarna, som erfarenheten visat erforderliga eller önskvärda, bokförts under denna rubrik. Erfarenheterna från Kinnekulleverket synas emellertid tyda på, att man snarare bör vara beredd på höjda än sänkta reparationskostnader. Däremot kunna sannolikt övriga driftkostnader efter hand väntas nedgå. Hänsyn bör tagas till att i de angivna driftkostnaderna vissa experiment- och engångskostnader för oljeframställning enligt Ljungströmsmetoden ingå med cirka 15 à 20 kronor räknat per m³ totalt framställd olja.

Priserna netto för bolaget ha hittills varit i kronor per m³:

Vid försäljning till	marinen	flygvapnet	övriga förbrukare
för tung olja	450	—	—
för råbensin	—	560	—
för gasbensin	—	560	—
för lätt olja T	566	—	566

Enligt bolagets räkenskaper ha dessa priser lett till ett genomsnittspris för under räkenskapsåret 1942/43 levererad olja av cirka 500 kronor per m³. Med den korta erfarenhet som står till buds är det, såsom framgår av det ovan sagda, svårt för att ej säga omöjligt att bedöma vad kostnaden för framställd olja på längre sikt kommer att uppgå till. Räknar man med en genomsnittlig driftkostnad för Kvarntorp och Kinnekulle av samma storleksordning som siffrorna utvisa för Kvarntorp under perioden 1 mars—30 juni 1943 eller cirka 250 kronor per m³, skulle vid nuvarande priser lika mycket kvarstå för räntor och avskrivningar. Vid Kvarntorp uppgår årstillverkningen, om man utgår från de tillverknings-siffror som uppnått under perioden 1 mars—30 juni 1943, till 37 000 m³ per år. Från våren 1944 beräknas årstillverkningen vid Kinnekulle komma att uppgå till 11 000 m³. Bolagets totala årstillverkning skulle därefter vid nu förefintliga anläggningar vara 48 000 m³. Dessa anläggningar äro så gott som helt finansierade med aktiekapital och hittills företagna avskrivningar. Om man utgår ifrån att utdelning ej lämnas å aktierna, skulle för avskrivningar finnas disponibla (48 000 × 250 =) 12 000 000 kronor per år. Den kvarstående anläggningskostnaden vid Kvarntorp och Kinnekulle utgjorde den 1 juli 1943, efter avdrag av vissa för avskrivningar disponibla lagerreserveringar, 31 200 000 kronor. Med det angivna överskottet skulle detta kvarstående anläggningsvärde kunna bli helt avskrivet mot slutet av räkenskapsåret 1945/46. Den nu pågående utbyggnaden vid Kvarntorp skulle under samma förutsättningar vara helt avskriven under bokslutsåret 1947/48.

Utredningsmännen ha härefter framhållit, att ett fullföljande av de principer, som i övrigt följts vid anläggningar för jämförbara syften (s. k. beredskapsinvesteringar) såväl vid industrien som i statens egen regi, skulle

kräva en snabbare avskrivning. Två speciella skäl talade för att dessa strängare principer även här bringades i tillämpning. Det ena vore att det vid avspärningens upphörande kunde visa sig i och för sig mest lämpligt att driva anläggningarna i inskränkt omfattning. Det kunde ej vara önskvärt att deras värde vid denna tidpunkt, som ju kunde komma att ligga inom den nyssnämnda, under angivna förutsättningar beräknade avskrivningstiden, till viss del kvarstode oavskrivet i bolagets och statens räkenskaper. Det andra skälet vore, att man ej kände hur lång ytterligare tid förskottsstaten för försvarsväsendet komme att vara i kraft. Medel för avskrivningar av detta slag skulle ju därefter icke finnas disponibla å riksstatens IV huvudtitel. Icke ens för inköp av skifferolja till priser, som täckte enbart rörliga kostnader, torde för övrigt utrymme finnas i femårsplanen för försvaret.

I stället för en stark förkortning av avskrivningstiden genom att bolaget tills vidare tillfördes avsevärt höjda priser på såld olja hava utredningsmännen förordat en engångsavskrivning av anläggningarna och ett fastställande av oljepriserna efter vissa linjer.

Härom ha utredningsmännen anfört:

a) Aktierna i bolaget nedskrivs i statens räkenskaper till 1 000 kronor. Härför erfordras 29 199 000 kronor, som föreslås anvisade å förskottsstaten för försvarsväsendet.

b) Lånet till bolaget å 25 600 000 kronor efterskänkes. Beloppet anvisas å förskottsstaten för försvarsväsendet. Anläggningarna nedskrivs i bolagets räkenskaper med samma belopp. Å det nedskrivna värdet göras räkenskapsåret 1944/45 ej regelbundna årliga avskrivningar.

c) För under innevarande räkenskapsår till de militära förvaltningarna fakturerade leveranser tillämpas med 100 kronor pr m³ sänkta priser. (Å intill avräkningsdagen efter provisoriskt tillämpade oförändrade priser fakturerade leveranser restitueras motsvarande belopp.) Bolagets rörelse kan då beräknas lämna ett överskott av 5- å 6 000 000 kronor. Vad som härav ej prövas erforderligt för finansieringen av bolagets fortsatta rörelse återbäres till försvarets förvaltningsmyndigheter i proportion till faktureringen på var och en av dem. Prövningen sker i samband med att priserna för 1944/45 års leveranser fastställas, och resultatet av prövningen underställes Kungl. Maj:t för godkännande.

d) Från ingången av nästkommande räkenskapsår så länge försvaret är bolagets huvudsakliga avnämare fastställas priserna före årets ingång genom överenskommelse mellan de militära förvaltningarna och bolaget, vilken överenskommelse underställes Kungl. Maj:t för godkännande. Till grund för priserna läggs kostnadsbudget och tillverkningsplan för det år, varunder priserna skola tillämpas. Priserna skola, utom täckning för löpande kostnader, medgiva teknisk forskning och utveckling i erforderlig omfattning inom bolagets verksamhetsområde, täckning av kostnaderna för anläggningarnas underhåll och vidmakthållande men däremot ingen marginal för det kvarstående anläggningsvärdets avskrivning och för aktiekapitalets förräntning. För anläggningarnas återuppbyggnad och för nyanläggningar skulle följaktligen i förekommande fall erforderliga medel få äskas hos Kungl. Maj:t.

Över utredningsmännens förslag hava yttranden avgivits av arméförvaltningens tyg-, intendentur- och civila departement, marinförvaltningen, flygförvaltningen, styrelsen för Svenska skifferoljeaktiebolaget, riksräkenskaps-

verket och statens industrikommission. Samtliga hava i princip tillstyrkt de olika förslagen.

Arméförvaltningens tyg-, intendentur- och civila departement ha tillika erinrat, att det syntes viktigt för landets beredskap i vad rörde oljeförbrukningen under en avspärrning vid krig, att anläggningar av ifrågakarande slag i viss utsträckning vidmakthölles även under en fredsperiod. Det torde därvid vara uteslutet, att priserna å den inhemska tillverkningen skulle kunna konkurrera med väntade priser å motsvarande importvaror. Utredningsmännen hade emellertid endast flyktigt berört frågan om bolagets verksamhet efter inträdda fredsförhållanden. Denna fråga vore dock av väsentlig betydelse, enär anslagen å fjärde huvudtiteln ej vore beräknade för de höga oljepriser, som vore en förutsättning för bolagets fortsatta drift. Att enbart låta nämnda huvudtitels anslag vidkännas dessa merkostnader syntes dessutom icke vara riktigt, enär vissa delar av produktionen väl torde vara avsedda för den civila förbrukningen. Det finge vidare erinras att, även om bolagets verksamhet helt eller delvis nedlades, vissa beredskapskostnader i form av utgifter för tillsyn och underhåll skulle uppkomma. Ej heller sistnämnda kostnader vore inräknade i kostnadsramen för fjärde huvudtiteln. Departementen ville ifrågasätta, huruvida icke bolaget borde åläggas att till Kungl. Maj:t inkomma med utredning i sistberörda hänseende.

Marinförvaltningen har framhållit, att förslagen om nedskrivning av bolagets aktiekapital och om efterskänkande av statslånet finge anses grundade på den uppfattningen hos utredningsmännen, att bolaget, när normala förhållanden inträdde, saknade möjlighet att, utan subvention i en eller annan form, förränta det nedlagda kapitalet och företaga sedvanliga avskrivningar.

Ämbetsverket har vidare anfört:

Det är givetvis icke möjligt att nu bedöma till vilka priser bolagets produkter kunna i en framtid framställas, men att döma av nuvarande driftkostnader är det tydligt att dessa under alla omständigheter komma att ligga så högt, att en lönande drift icke blir möjlig med mindre staten avstår från sina anspråk på förräntning av det investerade kapitalet. Vid sådant förhållande, och då det ur försvarsberedskapssynpunkt måste anses nödvändigt att bolaget beredes möjlighet att utan finansiella störningar fullfölja uppgiften att i möjligaste mån göra vårt land självförsörjande i fråga om flytande bränsle, har marinförvaltningen intet att erinra mot utredningsmännens nedskrivningsförslag, dock givetvis under den bestämda förutsättningen, att genomförandet av förslaget icke skall föranleda minskning i de anslag, som för marinens del erfordras för femårsplanens fullföljande.

Efterskänkandet av lånet å 25,6 miljoner kronor innebär, förutsatt att den år 1943 beslutade utvidgningen av bolagets anläggningar kan åstadkommas inom ramen av detta belopp, att dessa senare kunna helt avskrivas. Såsom tillgång svarande mot aktiekapitalet skulle i bolagets böcker komma att kvarstå värdet av verkets nuvarande anläggningar, vilket efter avskrivningar per den 1 juli 1943 skulle utgöra (28 778 180:78 + 3 239 059:95 =) 32 017 240 kronor 73 öre eller i runt tal 32 miljoner kronor. För att göra sanningen fullständig och därigenom öka bolagets möjligheter att från budgetåret 1944/45 genomföra en mycket önskvärd sänkning av priserna å de till försvaret levererade oljeprodukterna kan ifrågasättas, om icke skillnaden mellan det bokförda återstående anläggningsvärdet och aktiekapitalet, i runt

tal (32,0 — 29,2 =) 2,8 miljoner kronor, borde utjämnas genom att av vinsten för budgetåret 1943/44 detta belopp toges i anspråk för nedskrivning av anläggningarnas bokförda värde.

Visserligen minskas eller måhända rent av elimineras därigenom de militära förvaltningarnas utsikter att, såsom utredningsmännen förutsatt, per den 1 juli 1944 återfå ytterligare belopp utöver vad som betingas av den föreslagna sänkningen av priset å oljor med 100 kronor per m³ — vilket förslag marinförvaltningen givetvis biträder — men det synes marinförvaltningen, trots angelägenheten av att snarast nedbringa kostnaderna under marinens övningsanslag, välbetänkt att för innevarande budgetår icke räkna med större prisreduktion än som med säkerhet kan bedömas svara mot bolagets möjligheter att åstadkomma densamma. Detta synes så mycket mera motiverat, som, enligt vad marinförvaltningen inhämtat, en stor del av den beräknade vinsten för innevarande budgetår behöver tagas i anspråk till rörelsekapital.

Beträffande förslaget angående prissättningen fr. o. m. den 1 juli 1944 anser marinförvaltningen att, om det vid ett räkenskapsårs slut visar sig att vinsten medger en viss återbäring, härtill skall tagas hänsyn antingen på så sätt, att en viss bonus skall krediteras vederbörande militära förvaltning i förhållande till dess inköp, eller ock att priset för det följande året sänkes med belopp som utjämnar en sådan mervinst.

Flygförvaltningen har framhållit, att bolagets anläggningar föranletts av svårigheterna att under det nu pågående kriget trygga landets försörjning med flytande bränsle samt att de således tillkommit närmast i syfte att tillgodose ett mera tillfälligt behov. Därav finge anses följa, att kostnaderna för anläggningarna borde såvitt möjligt täckas under nu rådande förhållanden och icke belasta kommande fredsbudgeter. Ämbetsverket vore av den uppfattningen, att anläggningarna borde i största möjliga utsträckning tagas i anspråk även efter avspärrningens upphörande. Möjligheten därtill torde emellertid bliva större, om anläggningskostnaderna dessförinnan avskreves och priset å produkterna nedbringades i största möjliga utsträckning. Även om — såsom möjligen kunde befaras — priset å skifferoljeprodukter, beräknat endast med hänsyn till rörliga kostnader, skulle ställa sig dyrare än motsvarande importerade oljeprodukter, ansåge ämbetsverket denna omständighet icke böra leda till industriens nedläggande. Därest så bleve fallet, vore det fara värt att de erfarenheter, som nu vunnes vid skifferoljeproduktionen, samt pågående forskning på detta område icke komme att giva det utbyte, som man hade anledning förvänta. Om däremot produktionen och i samband därmed bedrivna forskning fortsatte även efter återgång till normala förhållanden, ökades möjligheterna att utnyttja skifferindustrien vid en framtida avspärrning. För flygvapnet vore detta spörsmål av särskilt intresse, enär goda förutsättningar att åtminstone i viss utsträckning kunna säkerställa behovet av flygmotorbränsle medelst ur skifferolja utvunna produkter vore för handen.

Styrelsen för Svenska skifferoljeaktiebolaget har anfört bland annat följande.

Utredningsmännen ha med ledning av siffror, som framkommit vid bolagets bokslut för verksamhetsåret 1942/43, utfört en utredning, som visar, att man

under det närmaste året bör räkna med en tillverkningskostnad exklusive ränta och amortering på 250 kronor per m³ framställd olja.

Med hänsyn till att samtliga de oljeframställningsprocesser, som kommit till användning, äro jämförelsevis oprövade och att driftkostnaderna måste belastas med utgifter för sådana reparationer och ombyggnader, som bliva nödvändiga för att sedermera bästa möjliga resultat skall kunna erhållas ur den befintliga tekniska apparaturen, finner styrelsen de slutsatser, som lett till nämnda antagande beträffande tillverkningspriset, väl grundade.

Styrelsen anser sig heller icke böra göra några invändningar mot de skäl, som av utredningsmännen anförts för att motivera sina förslag, att statens innehav av aktier i bolaget i statens räkenskaper nedskrivs till 1 000 kronor, att lånet till bolaget å 25 600 000 kronor efterskänkes samt att anläggningarna i bolagets räkenskaper nedskrivs med sistnämnda belopp.

De sakkunniga beräkna, att om de priser, som nu tillämpas för levererade oljeprodukter för bokslutsåret 1943/44, reduceras med 100 kronor per m³ framställd olja, kommer bolagets rörelse för detta år att lämna ett överskott på 5 å 6 miljoner kronor, vilket överskott, sedan därav nödigt kapital för finansiering av bolagets fortsatta rörelse reserverats, skall återbäras till försvars- och förvaltningsmyndigheter.

Totala anläggningskostnaden för de utbyggnader vid Kvarntorp, vilka tillkommit genom beslut av 1940 och 1941 års riksdagar, belöper sig enligt bokslut av den 30 juni 1943 till 36 003 239 kronor 84 öre. I bokslutet ha avskrivningar kunnat verkställas med 7 225 059 kronor 6 öre, varför anläggningarna kvarstå i bolagets böcker till verksamhetsåret 1943/44 med 28 778 180 kronor 78 öre. Då det för denna utbyggnad i anspråk tagna aktiekapitalet utgjorde 26 000 000 kronor, måste, om de sakkunnigas förslag skulle vinna bifall, det värde med vilket anläggningskapitalet överskjuter det nämnda aktiekapitalet eller 2 778 180 kronor 78 öre jämte den i årets bokslut balanserade förlusten 332 159 kronor 27 öre täckas av överskottet på innevarande redovisningsårs rörelse. Även om detta överskott antages bliva 6 000 000 kronor eller det övre värde, som förutses av utredningsmännen, återstår alltså för rörelsekapital och eventuell återbäring endast cirka 3 000 000 kronor.

Härtill kommer att de nyanläggningar, som nu pågå vid bolagets anläggningar i Kvarntorp, beräknas kunna tagas i drift under våren 1944. Kostnaderna för dessa anläggningar beräknas visserligen kunna täckas av det för detta ändamål i form av lånemedel anvisade beloppet, men givetvis kan man ej helt bortse från risken av ett överskridande.

Vidare önskar styrelsen framhålla, att bolaget kan bliva tvingat att under året binda ansemliga belopp i sitt oljelager. Bränslekommissionen har nämligen ännu icke tagit ställning till frågan om den råbensin och gasbensin, som kommer att tillverkas från och med oktober 1943 intill dess den under byggnad varande raffineringsanläggningen kommit i drift, skall disponeras omedelbart eller lagras. Ifrågavarande bensinkvantitet, som på så vis kan komma att bliva föremål för lagring intill nästa verksamhetsår, uppskattas till cirka 12 500 m³, vilken kvantitet enligt de priser, som enligt utredningsmännens förslag skulle komma att gälla, representerar en summa av 5 750 000 kronor.

I anslutning härtill har styrelsen framhållit, att även om resultatet av rörelsen komme att giva det överskott, som de sakkunniga högst antagit, så skulle bolagets tillgång på likvida medel under senare delen av räkenskapsåret 1943/44 bliva knapp eller otillräcklig. Om priset på de tillverkade oljeprodukterna enligt förslaget från och med den 1 juli 1943 sänktes med 100 kronor per m³, kunde alltså den situationen uppkomma, att bolaget bleve tvingat upptaga lån

för att finansiera årets rörelse. Med säkerhet bleve detta förhållandet om lagring av bensin i antydd utsträckning måste företagas.

Med hänvisning till vad sålunda anförts angående en sannolik ökning av bolagets behov av rörelsemedel under verksamhetsåret 1943/44 har styrelsen ifrågasatt lämpligheten av att redan under verksamhetsåret 1943/44 företaga en sänkning av det provisoriska debiteringspriset för olja. Det syntes enligt styrelsens mening vara riktigare, att det nuvarande debiteringspriset bibehölls under sagda verksamhetsår, vilket i sin tur komme att medgiva en större nedsättning av priset under verksamhetsåret 1944/45, då de upplagrade bensinkvantiteterna beräknades kunna avverkas i raffineringsverket och behovet av rörelsekapital alltså nedgå.

Styrelsen har slutligen uttalat följande.

Utredningsmännen förutsätta, att, sedan en engångsavskrivning gjorts, försäljningspriset icke vidare belastas med något belopp, motsvarande avskrivningar på det bokförda värdet av bolagets anläggningar. Däremot föreslå de, att vid den årligen utförda beräkningen över det kommande tillverkningsårets kostnadsbudget skall medtagas, utöver de löpande kostnaderna för tillverkningen, även erforderliga kostnader för teknisk forskning och utveckling samt för de bestående anläggningarnas underhåll och vidmakthållande. Då skifferoljetillverkningen är en industri, som åtminstone i Sverige är helt ny och använder sig av förut oprövade metoder, står det utan vidare klart, att ett intensivt, delvis kapitalkrävande forsknings- och utvecklingsarbete är förbundet med densamma, om man skall kunna hoppas på ett sådant resultat, att en tillverkning även under normala förhållanden skall kunna ekonomiskt försvaras.

Styrelsen vill i detta sammanhang framhålla, att särskilt under de första åren men även i fortsättningen avsevärda ombyggnads- och reparationsarbeten på ugnarna kunna behöva komma i fråga, däribland även sådana som icke äro årligen återkommande. Under förutsättning att de av utredningsmännen rätt allmänt hållna direktiven ha en sådan innebörd, att utgifter av här ovan antytt slag få inkluderas i den årliga driftbudgeten, och även medgiva att medel ett år reserveras för användning under ett annat år, då sådant kan anses vara erforderligt för anläggningarnas vidmakthållande på lång sikt, har styrelsen ingenting att invända mot de sakkunnigas förslag i denna punkt.

Att för mera omfattande nybyggnadsarbeten Kungl. Maj:ts godkännande i varje särskilt fall skall inhämtas anser styrelsen vara självfallet, och överensstämmer ju detta förfarande med hittills tillämpad praxis.

Riksräkenskapsverket har framhållit, att utredningsmännen i fråga om finansieringen av den ifrågasatta avskrivningen endast anført, att denna borde regleras över förskottsstaten för försvarsväsendet, och att utredningsmännen därmed antytt kostnadens karaktär av beredskapskostnad. I övrigt hade frågan om hur denna kostnad borde täckas lämnats öppen. I avseende å sistnämnda spörsmål har ämbetsverket anført:

Med hänsyn till kostnadens speciella karaktär synes en särskild post för ändamålet böra uppföras. Skulle det emellertid anses lämpligt att för ändamålet omedelbart anvisa särskilt täckningsanslag, behöver denna kostnad icke belasta förskottsstaten.

Då ifrågavarande täckningsanslag skulle avse avskrivning av redan kons-

taterade kapitalmedelsförluster, borde anslaget rätteligen anvisas under titeln för avskrivning av oreglerade kapitalmedelsförluster. Med hänsyn till hithörande anläggningskostnaders nära samband med av krisförhållandena föranledda beredskapsåtgärder finner riksräkenskapsverket emellertid särskilda skäl föreligga att redovisa kostnaderna under egentliga statsutgifter.

Då bolagets produkter i viss omfattning användas även för icke militära ändamål, och då ärenden berörande skifferoljeindustrien sortera under handelsdepartementet, kan ifrågasättas, huruvida icke avskrivningen borde täckas från anslag under X huvudtiteln. Till huvudsaklig del är emellertid bolagets produktion reserverad för försvaret. Riksräkenskapsverket förordar därför att täckningen finansieras från anslag anvisat under IV huvudtiteln. Kostnaden synes vara av sådan beredskapskaraktär, att den icke bör belasta femårsplanen för försvaret.

Man kan även diskutera möjligheten att för avskrivningen i första hand använda de medel, som enligt utredningsmännens förslag skulle restitueras, och endast anvisa särskilda medel för det återstående avskrivningsbehovet. Restitutionsbeloppet skulle i så fall utbetalas till statskontoret i stället för till försvarsförvaltningarna. Med hänsyn till önskvärldheten av att avskrivningen redovisas brutto ansluter sig riksräkenskapsverket till utredningsmännens förslag.

Vad bolagsledningen anfört om att de medel, som avses skola restitueras, i stället skulle användas till täckning av vissa lagringskostnader kan riksräkenskapsverket icke biträda. Här föreligger ett nytt utgiftsbehov som, om det skall tillgodoses, bör täckas med särskilt anvisade medel.

Ämbetsverket får i detta sammanhang fästa uppmärksamheten på att bolaget i sitt utlåtande i ärendet antyder, att även de beräknade kostnaderna för den nu pågående utbyggnaden kunna komma att överskridas, ett utgiftsbehov varmed man hittills icke synes ha räknat. Denna antydning kan innebära, att det överskott varmed utredningsmännen räknat möjligen icke, såsom i utredningen förutsatts, blir tillräckligt för att förse bolaget med erforderliga rörelsemedel.

Riksräkenskapsverket erinrar härefter om den av armé- och flygförvaltningarna berörda frågan angående finansieringen av de kostnader, som kunde uppkomma, därest skifferoljeindustrien i viss omfattning skulle upprätthållas även under fredstid. Enär denna fråga i hög grad sammanhängde med bolagets möjligheter att framställa andra produkter, som kunde bidra till finansieringen av bolagets verksamhet, funne även riksräkenskapsverket önskvärt, att detta spörsmål icke förbisåges. Ämbetsverket finge därför ansluta sig till förslaget att bolagets styrelse anbefalldes inkomma med utredning i nu berörda avseende. Innan en sådan utredning föreläge, saknade ämbetsverket möjlighet att bedöma, till vilken huvudtitel kostnaderna för bolagets framtida verksamhet vore att hänföra.

Statens industrikommission har erinrat, bland annat, hurusom utredningsmännen förutsatt, att å det nedskrivna värdet å bolagets anläggningar inga regelbundna årliga avskrivningar skulle göras, men att såväl marinförvaltningen som styrelsen för bolaget framhållit, att anläggningarnas värde i bokslutet för nu löpande budgetår borde nedskrivas, så att den nu bestående skillnaden mellan bokfört återstående anläggningsvärde och aktiekapitalet utjämnades. Anläggningarna vid Kvarntorp kvarstode i bolagets räkenska-

per med 28 778 180 kronor 78 öre, medan det för dessa anläggningars utbyggande i anspråk tagna aktiekapitalet utgjorde 26 000 000 kronor. Skillnaden, i runt tal 2,8 miljoner kronor, skulle enligt marinförvaltningens och bolagsstyrelsens förslag avskrivnas från anläggningsvärdet genom ianspråktagande av en del av driftöverskottet för nu löpande räkenskapsår. Då det icke avskrivna värdet å bolagets anläggningar å Kinnekulle motsvarades av det belopp, 3,2 miljoner kronor, varmed bolagets aktiekapital ökades vid övertagandet år 1943 av nämnda anläggningar, skulle, därest den av marinförvaltningen och bolagsstyrelsen förordade nedskrivningen av Kvarntorpsanläggningarnas värde komme till stånd, det för bolagets samtliga anläggningar bokförda värdet komma att motsvaras av aktiekapitalet, 29,2 miljoner kronor.

Även utredningsmännen syntes hava förutsatt, att bolaget skulle verkställa större avskrivningar å anläggningsvärdena än som motsvarade beloppet av det efterskänkta lånet. Ehuru denna ståndpunkt icke omedelbart komme till uttryck i deras förslag, syntes nämligen vid deras beräkning av det till bolagets förfogande stående driftöverskottet (5 å 6 miljoner kronor efter verkställd restitution) hänsyn hava tagits till behovet av viss avskrivning utöver värdet av de med lånemedel finansierade nyanläggningarna. Kommissionen finge för sin del förorda, att bolaget bereddes möjlighet att vidtaga en fullständig sanering av sin balans, så att summan av bolagets tillgångar (sålunda ej blott anläggningarnas värde) bringades i överensstämmelse med aktiekapitalet.

Med avseende å utredningsmännens förslag till prissättning å bolagets under räkenskapsåret 1943/44 levererade oljeprodukter syntes marinförvaltningen hava räknat med att därvid under alla förhållanden skulle tillämpas priser, som med 100 kronor per m³ understeg de hittills vid faktureringen tillämpade provisoriska priserna. Såsom bolagets styrelse framhållit, kunde en prisnedsättning av 100 kronor per m³ respektive en ytterligare restitution å de under innevarande räkenskapsår fakturerade leveranserna till de militära förvaltningarna komma att medföra, att de till bolagets förfogande stående överskottsmedlen icke komme att täcka bolagets behov av likvida medel för sin rörelse. Av det enligt utredningsmännens beräkningar till 5 å 6 miljoner kronor uppgående överskottet skulle nämligen medel behöva tagas i anspråk för ytterligare nedskrivning av tillgångarna samt för täckning av den i årets bokslut balanserade förlusten.

Med anledning av vad riksräkenskapsverket anfört gent emot bolagsledningens förslag att de medel, som avsåges skola restitueras, i stället skulle användas för täckning av vissa lagringskostnader, ville kommissionen framhålla, att här ifrågavarande kostnader i stort sett icke vore att hänföra till lagringskostnader i egentlig mening. De direkta kostnader bolaget åsamkades genom lagringen syntes inskränka sig till kostnader för iordningsställandet av erforderligt cisternutrymme. Dessa kostnader torde emellertid vara jämförelsevis små i förhållande till kostnaderna för själva framställningen av råbensinen och gasbensinen. Denna senare utgift måste bolaget vidkän-

nas, även om produkten ej skulle behöva lagras. För bolagets ekonomi under nu löpande budgetår skulle emellertid lagringen medföra den olägenheten, att bolaget måste binda kapital i ett halvfabrikat, som ej kunde förarbetas förrän efter viss tid. Förhållandet kunde även uttryckas så, att bolagets försäljningar under denna tid minskades med 12 500 m³ bensin till ett värde av omkring 5,75 miljoner kronor. Om bolaget redan under innevarande år skulle till de militära förvaltningsmyndigheterna behöva fullgöra den föreslagna restitutionen, torde, såsom bolagets styrelse framhållit, bolaget bliva nödsakat att anskaffa rörelsekapital genom lån. Härtill komme den av styrelsen anförda och även av riksräkenskapsverket uppmärksammade omständigheten, att kostnaderna för de nu under uppförande varande nya anläggningarna möjligen komme att överskrida beloppet av det för ändamålet upptagna lånet, 25,6 miljoner kronor.

På grund av det anförda hade kommissionen icke kunnat biträda utredningsmännens förslag, i vad detta avsåg prissättningen å bolagets leveranser under räkenskapsåret 1943/44. Kommissionen hade däremot i likhet med bolagets styrelse ansett starka skäl tala för ett bibehållande under hela året av de för närvarande gällande provisoriska avräkningspriserna. Däremot syntes en väsentlig prisnedsättning kunna vidtagas under räkenskapsåret 1944/45, då den av bolaget upplagrade bensinen beräknades kunna avverkas i raffineringsverket.

Angående den av vissa av de hörda myndigheterna berörda frågan om finansieringen av bolagets verksamhet under fredstid har kommissionen yttrat:

Bolagets verksamhet under de tre år, som förflutit sedan dess grundande, har helt dominerats av strävandet efter att på kortaste tid framvinna största möjliga kvantitet olja. De omfattande nybyggnadsarbeten och mängden av de drifttekniska problem, som bolaget haft att bemästra, torde hava måst tillsvida i viss mån skjuta frågan om den fredsmässiga verksamheten i bakgrunden. För bedömningen av denna fråga torde i första hand krävas utredning rörande den optimala produktionsvolymen, för vars bestämmande bland annat synes erfordras kännedom om de olika destillationsmetodernas ekonomi på längre sikt, samt fortsatta undersökningar rörande dels möjligheterna att använda oljeprodukterna för andra ändamål än såsom bränsle, dels möjligheterna att utnyttja exempelvis skifferaska och restgaser för framställning av biprodukter, dels ock utsikterna att finna avsättning för dessa biprodukter.

Det är kommissionen bekant, att bolaget har sin uppmärksamhet riktad på dessa problem och även arbetar på deras lösning. För bedömande av de framtida driftsformernas lämplighet torde emellertid fordras större mått av erfarenhet än som kunnat förvärvas under den jämförelsevis korta tid verksamheten pågått inom skifferoljeindustrien i landet. Den av arméförvaltningen ifrågasatta utredningen rörande finansieringen av bolagets rörelse i fredstid torde därför böra anstå till en senare tidpunkt. Frånvaron av en dylik utredning synes nämligen icke böra hindra ett avgörande i fråga om avskrivningen av det i skifferoljeindustrien investerade kapitalet, ej heller inverka på prissättningen å bolagets oljeprodukter under innevarande och nästkommande räkenskapsår.

De av staten i beredskapssyfte gjorda investeringarna i skifferoljeanläggningar uppgå till betydande belopp. Sålunda har för utbyggnad av det för marinens räkning år 1932 förvärvade skifferoljeverket å Kinnekulle under årens lopp anvisats tillhoppa över 11 miljoner kronor, därav nära hälften å driftbudgeten. Efter verkställda avskrivningar å de med anlåtande av anslag å kapitalbudgeten uppförda anläggningarna är Kinnekulleverket för närvarande i statsräkenskaperna redovisat till ett värde av 3 239 059 kronor 95 öre. Detta belopp ingår, sedan verket den 1 juli 1943 övertogs till Svenska skifferoljeaktiebolaget mot likvid av aktier i bolaget å nominellt 3 200 000 kronor, i bokförda värdet å statens samtliga aktier i detta bolag. Statens innehav av aktier i bolaget, utöver de nyssnämnda såsom likvid för Kinnekulleverket erhållna, representerar ett nominellt och jämväl i statsräkenskaperna bokfört värde av 25 999 400 kronor. Av bolagets hela aktiekapital å 29 200 000 kronor äger staten alltså 29 199 400 kronor med ett i statsräkenskaperna bokfört värde av 29 238 459 kronor 95 öre.

Med anlåtande av de kontanta medel, vilka genom statens aktieteckningar tillförts bolaget, har bolaget vid Kvarntorp i Närke uppfört anläggningar för framställning av olja ur skiffer. Såsom framgår av den tidigare redogörelsen ha kostnaderna härför uppgått till avsevärt högre belopp men anläggningarna jämväl erhållit en större produktionskapacitet än som vid medelsanvisningarna beräknats. Jag finner icke anledning att i detta sammanhang närmare ingå på frågan om dessa avvikelser från de ursprungliga utbyggnadsplanerna, vilka avvikelser synas huvudsakligen ha föranletts av de under utbyggnaden rådande förhållandena och svårigheten att för denna dittills här i landet föga kända tillverkning uppgöra hållbara förhandskalkyler. Emellertid må nämnas, att enligt bolagets bokföring dessa anläggningar, däri inräknade vissa såsom rörelsekapital redovisade tillgångar, kostat tillhoppa 36 003 239 kronor 84 öre och enligt bolagets bokslut för räkenskapsåret 1 juli 1942—30 juni 1943 numera nedskrivits till ett värde av 28 778 180 kronor 78 öre. Dessa nedskrivningar ha möjliggjorts genom den hittillsvarande prissättningen å bolagets produkter, vilka huvudsakligen sålts till försvarsmakten.

Sedan riksdagen år 1943 till lån åt bolaget för ytterligare utbyggnad av bolagets anläggningar anvisat ett anslag av 25 600 000 kronor, är bolaget för närvarande i färd med att verkställa denna utbyggnad, vilken beräknas snart vara slutförd.

Vid den utredning rörande bland annat prissättningen å skifferolja, som numera verkställts av särskilt förordnade utredningsmän, ha dessa beräknat bolagets driftkostnader, exklusive räntor och avskrivningar, per m³ olja till 250 kronor. Bolagets styrelse har funnit denna uppskattning välgrundad. Då enligt hittills tillämpade priser bolaget för sin olja erhåller i medeltal omkring 500 kronor per m³, ha utredningsmännen vidare beräknat, att vid bibehållet pris den kvarstående anläggningskostnaden vid Kvarntorp och Kinnekulle samt den nu pågående utbyggnaden vid Kvarntorp skulle vara helt avskrivna under räkenskapsåret 1947/48.

Då det icke kan antagas, att bolaget under normala förhållanden skall kunna — i konkurrens med utländska leverantörer — för sin olja erhålla ett pris som ens förslår att, jämte täckning av bolagets direkta driftkostnader, bereda möjlighet till avskrivningar, långt mindre lämna någon ränta å det i bolagets anläggningar nedlagda kapitalet, anser jag i likhet med utredningsmännen en snabbare avskrivning av bolagets tillgångar böra ske än som är möjlig vid nuvarande prissättning å bolagets produkter. Jag är jämväl med utredningsmännen ense därom, att den sålunda önskvärda förkortningen av avskrivningstiden icke lämpligen bör åstadkommas genom en höjning av oljepriset.

Enär sålunda de i bolagets rörelse inflytande medlen icke komma att förslå till den snabbare avskrivning, som jag nyss förordat, måste för ändamålet andra medel anlitas. Utredningsmännen ha härutinnan föreslagit, att staten efterskänker sitt till bolaget lämnade lån å 25 600 000 kronor, varigenom bolaget beredes möjlighet att verkställa avskrivning med samma belopp. Jag finner mig böra biträda detta förslag och förordar således tillika, att anslag för en mot efterskänkandet svarande avskrivning i statsräkenskaperna begäres av riksdagen.

Vad härefter beträffar utredningsmännens förslag, att statens aktier i bolaget måtte i statsräkenskaperna nedskrivs till ett värde av 1 000 kronor, så innebär detsamma icke någon förbättring av bolagets ekonomiska ställning. Då emellertid, såsom jag tidigare framhållit, någon utdelning å dessa aktier icke bör påräknas, ansluter jag mig jämväl härutinnan till utredningsmännens uppfattning, dock att aktievärdet, vilket i statsräkenskaperna är upptaget till 29 238 459 kronor 95 öre, enligt hittills i liknande fall tillämpade principer torde böra nedskrivs till allenast 100 kronor. För ändamålet erfordras alltså ett anslag av i runt tal 29 238 400 kronor.

Utredningsmännen hava förutsatt, att medel för dessa båda avskrivningsåtgärder anvisas å förskottsstaten för försvarsväsendet, vilket såsom riksräkenskapsverket framhållit endast innebär ett konstaterande av att kostnaden har karaktär av beredskapskostnad. Då riksdagens medgivande till åtgärderna i fråga torde böra på förhand inhämtas, biträder jag riksräkenskapsverkets förslag att täckningsanslag för ändamålet omedelbart äskas av riksdagen. Däremot kan jag, med hänsyn till att ärenden rörande statens intressen i bolaget handläggas inom handelsdepartementet, icke ansluta mig till riksräkenskapsverkets alternativt framförda förslag att hänföra avskrivningskostnaden till fjärde huvudtiteln. Vid sådant förhållande bör, såsom även framgår av vad nämnda ämbetsverk anfört, anslag för detta ändamål rätteligen anvisas under titeln för avskrivning av oreglerade kapitalmedelsförluster.

Därest, på sätt jag sålunda förordat, riksdagen beslutar efterskänka lånet till bolaget å 25 600 000 kronor, samt någon utdelning på aktierna i bolaget icke ifrågasättes, får bolaget möjlighet att från och med ingången av nästa budgetår nedsätta sitt oljepris. Detta bör emellertid fortfarande, såsom de sakkunniga framhållit, lämna full täckning för de direkta driftkostnaderna

samt kostnaderna för anläggningarnas underhåll och vidmakthållande ävensom medgiva teknisk forskning och utveckling inom bolagets verksamhetsområde. Jag är med bolagets styrelse ense därom, att till nyss angivna kostnader böra hänföras jämväl utgifter för större, mera sällan förekommande ombyggnads- och reparationsarbeten samt att det med anledning härav kan befinnas lämpligt, att medel för dylika utgifter tidvis finnas reserverade. Vad jag nu anfört ger mig anledning uttala, att det vid prissättningen å bolagets produkter bör tillses att bolaget får möjlighet bedriva sin rörelse i fullt affärs-mässiga former och under fullföljande av de syften, som varit bestämmande för bolagets tillkomst. Vid sådant förhållande finner jag icke anledning att nu närmare ingå på den såväl av utredningsmännen som i flertalet remissyttranden avhandlade frågan om viss prisreduktion och betalningsrestitution för leveranser, som bolaget under innevarande budgetår verkställer eller verkställt till de militära förvaltningsmyndigheterna. Med prövningen av denna fråga synes lämpligen böra få anstå till dess de för bedömandet avgörande förhållandena bättre kunna överblickas. Redan i detta sammanhang vill jag emellertid som min mening framhålla, att ett eventuellt beslut i antydd riktning å ena sidan icke bör gå längre, än att bolaget får behålla erforderligt rörelsekapital för, bland annat, önskvärd och lämplig lagerhållning samt medel för täckning av eventuella överkostnader å de nu under utbyggnad varande anläggningarna, men å andra sidan ej heller bör få föranleda till att bolaget ges oberättigat sken av att vara ett vinstgivande företag.

Vad de sakkunniga föreslagit beträffande förfaringssättet vid fastställandet av bolagets oljepris från ingången av nästkommande budgetår, så länge försvaret är bolagets huvudsakliga avnämare, föranleder ingen erinran från min sida.

Beträffande slutligen den i vissa remissyttranden berörda frågan om vidmakthållandet och finansieringen av bolagets verksamhet under kommande fredsförhållanden är jag med industrikommissionen ense därom, att den lämpliga tidpunkten ännu icke är inne för igångsättandet av en utredning rörande detta otvivelaktigt mycket viktiga spörsmål. Vad nu i första hand bör krävas av bolagsledningen är att den slutför den nu pågående utbyggnaden samt behandlar de många ännu olösta tekniska och ekonomiska problem, som äro förbundna med en pionjärverksamhet på detta område.

Under åberopande av vad sålunda anförts får jag nu hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

dels efterskänka det Svenska skifferoljeaktiebolaget ur fonden för låneunderstöd beviljade statslånet å 25 600 000 kronor jämte ränta,

dels ock för budgetåret 1944/45 under avskrivning av oreglerade kapitalmedelsförluster anvisa

till *Avskrivning av ett Svenska skifferoljeaktiebolaget meddelat statslån* ett anslag av kronor 25 600 000

samt till *Avskrivning å statens aktier i Svenska skifferoljeaktiebolaget* ett anslag av kronor 29 238 400.

Kungl. Maj:ts proposition nr 157.

Med bifall till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställen förordnar Hans Maj:t Konungen, att proposition av den lydelse, bilaga till detta protokoll utvisar, skall avlåtas till riksdagen.

Ur protokollet:

Åke Hartvig.